

(1935 -)

ALİ RIZA ERTAŞ

Van Risale-i Nur hizmetkârlarından Celal Huyut ağabeyden bir telefon geldi. Telefonun öbür ucundan şöyle diyordu Celal Ağabey: “Ömer kardeş, Van’da Ertuşî aşireti reislerinden Ali Rıza Ertaş var. Kendisinin, babasıyla beraber Üstad’ımız Bediüzzaman Hazretlerine ziyareti olmuş. Önemli hatıraları var. Hatıraları kaydetseniz iyi olur.” Gittik Van’a...

Van’ın Şerefiye Mahallesindeyiz. Ali Rıza Ertaş bizi bahçesi duvarlarla çevrili tek katlı evinde kabul etti. Çok samimi ortamda uzunca bir sohbetimiz oldu. Konuşmalarımızı kamera ile kaydettik.

Ali Rıza Ertaş, Ertuşî aşiretinin bir kolu olan Gravi aşiretinin reisi/ağasıdır... Aldığımız bilgilere göre; Ertuşî (Ertoşî) en büyük Kürt konfederasyon aşiretidir. Ertuşî’ler Mendikan ve Hacîmendân adında iki kola ayrılmış 12 aşiretten müteşekkildir. Yoğunluk olarak Hakkâri, Van, Şırnak ve Kuzey Irak’ta yerleşiktirler. Ali Rıza Ertaş’ın ağalığını yaptığı Grawî aşireti bu 12 koldan birisidir.

Ertuş aşiretinin bahsi, Risale-i Nur’un Münazarat kitabında ve aynı ifadelerle Emirdağ Lâhikasında şöyle geçmektedir:

“Hürriyetin üçüncü senesinde aşairler arasında meşrutiyet-i meşruayı aşaire tam bildirmek ve kabul ettirmek için **Ertuş aşairi** içinde hususan Küdan ve Mamhuran’a verdiği ders ve 1329’da Matbaa-i Ebuzziya’da tab’edilen, kırkbir sene evvel tab’ edilmiş fakat maatteessüf yirmi-otuz seneden beri arıyordum, bulamamıştım. Bu defa birisi bir nüsha bulup bana göndermiş. ...” (Münazarat 102 ve Emirdağ Lâhikası 110)

Ali Rıza Ağa(bey), aşiret ağası olan babası Ebubekir Ertaş ve ağabeyi Tayyar vefat ettikten sonra, bu Ağalık görevi üstlenmiş. Babası merhum Ebubekir Ağa ile dedesi Şakir Ağa Üstad’ımız Bediüzzaman Hazretlerinin Eski Said döneminin Van hayatı sırasında görüştüğü gönül dostlarından... Hatta şöyle dedi Ali Rıza Ertaş: “Babam ve bilhassa dedem Bediüzzaman’ın meşru hürriyeti anlatmak için ders verdiği Ertuş Aşireti mensuplarındandı. Fakat o zaman bu konunun önemini bilemediğimden ayrıntılı olarak dinlemedim kendilerinden.” 1925 Şeyh Said hadisesinden sonra Bediüzzaman’la beraber Ebubekir Ağa da sürgüne tabi tutulmuş, fakat o teslim olmamış... Ancak yıllar sonra gerçekleşen 1960 Sivas Kampı sürgününden yakasını kurtaramamış.

Ebubekir Ağa, ‘Seyda’ dediği Hz. Üstad’la irtibatını hiç ama hiç kesmemiş. Üç-dört senede bir ziyaretleri olmuş. Bir seferinde oğlu Ali Rıza’yı da götürmüş Seyda’ya. İşte okunacak hatıralar ağırlıklı olarak bu ziyaretin hikâyesidir. Ali Rıza Ertaş’ın tatlı bir şark şivesiyle anlattığı hatıralarını, olabildiğince aynen yazmaya çalıştım... Anlattıklarını kendisine tashih ettirdiğim Ali Rıza Ertuş’un hatıralarından, Hz. Üstad’ın meşrebinden ve günlük hayatından ince mesajlar çıkarmak mümkün...

Ali Rıza Ertaş Anlatıyor:

1935 senesinde Van ilinin Gürpınar ilçesinin Topyıldız köyünde doğdum. Köyümün eski adı Mervane’dir, şimdi eski ismini geri verdiler. 1885 doğumlu babam Ebubekir Ertaş Gravi Aşireti ağasıydı. 1964 senesinde babamın vefatından sonra Tayyar ağabeyim yerini tuttu, o aşiret reisi oldu. 1984’de o da vefat etti, aşiret reisi bana geçti. Şu anda aşiret reisiyim. Benim köyüm var. Köy, Şırnak hududundadır. Orada geniş bir arazimiz var. Aşiret reisi ne iş yapar diye soruyorsun; ‘Aşiret reisi aşiretin başındadır. Aşiretin ne işi, ne noksanı, ne sıkıntısı olursa aşiret ağasına gelir’. Aşiretimiz Gürpınar’da, Çatak’ta, Van merkezde, Hakkâri’de, Beytüşşebap’tadır. Çok geniş bir aşiretimiz vardır. 1978 yılında Van merkeze taşındım. Aşiret reisliğimin yanında Van’da üç dönem il genel meclisi üyesi oldum.

ŞEYH SAİD HADİSESİNDE SEYDA GİBİ BABAMI DA SÜRGÜNE TABİ TUTTULAR

Babam Ebubekir Ertaş ve amcam Lezgin Ağa, Seyda Bediüzzaman Van'da kalırken görüşüyorlardı. Seyda oradan tanıyordu babamı. Malum 1926'ya kadar Seyda Van'da idi...

Şeyh Said hadisesinden altı ay sonra tıpkı Seyda Bediüzzaman gibi babamı, amcam Lezgin Ağayı ve diğer ağaları sürgüne tabi tuttular. Bir kısmını gönderdiler, bir kısmı teslim olmadı. Babam ve amcam bunu kabul etmedi, teslim olmadılar; Irak'a gittiler, Irak kabul etmedi. O zaman İngilizler vardı Irak'ta. Onlar babamların silahlarını isteyince: "Biz Müslüman hükümetlere vermemişiz silahları, siz gâvurlara mı verelim" demişler, oradan geri geldiler. Amcam teslim oldu. Babam İran'a İsmail Simko Ağanın yanına gitti. Simko Ağa, İran'da Kürtlerin ağasıydı, reisiydi. Irak'taki Barzani neyse onun gibi yani... Babam 1931 senesinde tekrar geri döndü, 22 Mart 1964 tarihinde köyümüz Topyıldız'da vefat etti. Mezarı orada. Vefat ettiğinde 77 yaşındaydı.

Ertuşi Aşireti kollarından Grawi Aşireti Reisi Ebubekir Ertaş, Ali Rıza Ağa'nın babasıdır

MENDERES'İ GÖRMEK İÇİN ANKARA'YA GİTTİK, UÇAK KAZASI GEÇİRİNCE...

Bediüzzaman Hazretleri batıya sürgüne gittikten sonra rahmetli babam üç-dört senede bir onu ziyaret etmeye giderdi. Çok zaman Emirdağ'ında görüşürlerdi. Hacı Osman Çalışkan vardı, babam onunla iyi tanıştırdı. Daha sonraları da Isparta'da görüşürlerdi.

1959 senesinde babam Gürpınar'ın belediye başkanıydı. Babam 10 kişi kadar arkadaşıyla beraber Başbakan Menderes'i ziyaret etmek için Ankara'ya gitti. Benim de askerlik durumum vardı, babam beni de yanında götürdü. Babamın arkadaşları aşiret ağaları; Kinyas Kartal, Cafer Ağa, Mahmud Ağa... Beraber gittiler ki Menderes'i ziyaret etsinler, işleri de vardı. Bir hafta kadar kaldık Ankara'da. Tam o sırada, biz daha görüşmeden Menderes bir uçak kazası geçirdi. Tarih 17 Şubat 1959.

Babam yanındakilere: "Arkadaşlar, şimdi biz bu sırada Sayın Başbakan'a gidemeyiz. Ben epeydir Seyda'yı (Bediüzzaman) ziyaret etmemişim, gidip Seyda'yı ziyaret edeceğim" dedi. Arkadaşları: "Sen bilirsin, biz seni burada bekleyeceğiz" dediler. Babam bana: "Oğlum sen burada bekleyecek misin, yoksa sen de benimle Seyda'ya gidecek misin" dedi. "Valla baba Seyda'yı ziyaret için ben de seninle geleceğim" dedim.

Beraber gittik Isparta'ya, otele vardık. Babam zaten Seyda'nın yerini biliyordu. Yatsı zamanı... Seyda'nın kapısına gittik, babam kapıyı dövdü, duruyoruz; Hacı Osman'ın yeğeni Ceylan Çalışkan açtı kapıyı. Ceylan'ın, Seyda'nın şoförlüğünü yaptığını söylerdi babam. Ceylan: "Üstad rahatsızdır, geceleyin kimseyi kabul etmiyor, gündüz gelin" dedi. Babam: "Bak, ben seni Seyda'ya dövdürürüm" dedi. Neyse kapı açıldı...

Babamın anlattığına göre buna benzer bir hadise daha olmuş geçmişte. Babamı Seyda'nın kapısından içeri bırakmamış, geri göndermiş bir talebesi. Üstad'a da: "Üstadım, böyle bir adam geldi, ben bırakmadım" diye söylemiş. Seyda demiş: "Gel sana bir tokat vurayım. Sen Ebubekir Ağayı nasıl geri gönderirsin. İlla neredeyse git onu bul getir." Ben o sene yoktum, babam anlattı.

BEDİÜZZAMAN: "ALİ RIZA, BİZİM TALEBELERİN LİSTESİNE, DUA LİSTESİNE GİRDİN"

Gittik Seyda'nın odasına, büyük bir karyolası var. Yorganını yarıya kadar üstüne çekmiş. O gün de mübarek yüzü parlıyordu. Seyda'nın sakalı yoktu. Bıyıkları olduğu gibi, biliyorsunuz. Başında bir sargı vardı.

Seyda'nın elinde küçük bir kitap vardı, ama ne kitabı olduğunu bilemiyorum. Kur'an, Cevşen olabilir mi bilmiyorum. On dakika kadar okumaya devam etti, kitabı bıraktı. Babam gitti elini öptü, ben de arkasından elini öptüm. "Ebubekir Ağa, gel ben seni bir daha öpeyim" dedi Seyda. Babam tekrar gitti elini öptü. Babam o zaman 70 yaşlarındaydı. Babama beni göstererek "Bu genç kimdir?" dedi. Babam: "Seyda elinizi öper, benim

mahdumdur” dedi. Seyda bana döndü: “Senin ismin nedir?” diye sordu. “Benim ismim Ali Rıza’dır” dedim. “Benim 600 bin tane talebem var, onların içinde bir Ali Rıza daha vardı. Bundan sonra sen de ikinci Ali Rıza oldun, bizim talebelerin listesine, dua listesine girdin” dedi. Ben de “Ellerinden öperim” dedim.

BABAM SEYDA’NIN YANINDA ÇOK NAZLIYDI

Babam: “Seyda benim böbreğimde taş var, ben ameliyat olmak istiyorum” dedi. Seyda: “Ebubekir Ağa, sen ameliyat olma” dedi. Babam: “Neden?” dedi. Seyda aynen şöyle dedi: “Sen temiz bir insansın, o doktorlar elini sürmesin sana.” Allah şahidimdir böyle dedi Seyda. Şimdi aynen hatırımda... “İyileşmem için bana dua et” dedi babam. Babam Seyda’nın yanında çok nazlıydı. Seyda: “Ebubekir Ağa, nedir iki de bir of, of, of... Sen Kadir Ağanın amcası oğlu değil misin? Cafer Ağanın amcası oğlu değil misin? Nedir bu böbreğim ağrıyor deyip duruyorsun. Rus muharebesinde bana yedi kurşun vurdular, ben yaralandım, of bile demedim” dedi. Babam: “Seyda, senin gördüğün yeri bana da göster, bana kırk kurşun atsınlar ben de of demeyeyim, ben bir şey görmüyorum ki” dedi. Seyda bunu cevapsız bıraktı. Yanlış anlaşılabilir; Seyda doktora, ameliyata karşı değildir. O zaman ne gördü bilemeyiz, belki ameliyat edecek doktor... İnançlı doktorlara can kurban...

SEYDA: “VALLA BEN SANA MİLLETVEKİLLİĞİ İÇİN DUA ETMEM” DEDİ

Babam: “Seyda, şimdiye kadar ben iki sefer milletvekili adayı olmuşum, kazanamamışım; bana dua et gelecek dönemde ben yine aday olacağım” dedi. Seyda: “Valla ben sana dua etmem” dedi. Aynen böyle dedi Seyda. Babam: “Neden Seyda?” dedi. “Sen safi, temiz bir insansın, orada rakı kullanacaklar, sen kokusunu alacaksın. Sen su isteyeceksin o bardakla sana su verecekler. Sen namazından istemeyerek geri kalırsın. Ankara birbirine girecek, başına bela gelecek.” Aynen böyle dedi Seyda, ben buna şahidim. Dua etmedi, babam da milletvekili olamadı. Malum üç ay sonra 27 Mayıs 1960 ihtilali oldu.

Babam bazen Kürtçe konuşuyordu. Seyda: “Ebubekir Ağa, ben Kürtçeyi unuttuğum” diyordu.

BABAM, MENDERES’E BEDİÜZZAMAN’IN SELAMINI GÖTÜRDÜ

Babam Üstad’a: “Seyda biliyorsun Menderes uçak kazası geçirdi, ben onu ziyaret edeceğim” dedi. Üstad: “Menderes’e benim selamlarımı söyle, Menderes samimidir. Ama o Bayar var ya, o da öteki gibi Kendal’ın tekidir” dedi.

Biz Isparta’dan Ankara’ya dönünce babam arkadaşlarıyla beraber Başbakan Menderes’e gittiler. Babam dönüşte şunları anlattı bana: “Menderes’e, ‘Seyda’nın sana selamı var, senden çok razıdır’ dedim. Menderes elini göğsüne koyarak: ‘Allah razı olsun, onun gibi zatların dualarıyla bu devleti ayakta tutmuşum’ dedi. ‘Ama Seyda, Bayar’dan razı değildir’ dedim. Menderes az biraz gülümsedi o zaman.” Babam hiç kimseden çekinmezdi.

Daha evvelki bir ziyaretinde de başka bir mevzu konuşulurken, Seyda (Bediüzzaman birden sesini kesiyor, babama: “O Kendal var ya; o, cehennemin içerisinde böyle dönüyor şimdi” diyor. Bunu da babam anlattı bana. Kendal’ın manasını soruyorsun; Kürtçe ‘yıkılmış toprak’ demektir. Seyda, ‘Kemal’ yerine ‘Kendal’ diyordu.

SEYDA BABAMA BİR KESE 25 KURUŞLUK PARA VERDİ

Şimdi yeniden Bediüzzaman’la görüşmemize dönelim:

Seyda: “Ebubekir Ağa ben iki sünneti yerine getiremedim; evlenmedim, sakal bırakmadım” dedi. Sonra “Ama benim cevaplarım hazır, kitaplarımda yazmışım bunu” dedi.

Babam dedi: “Seyda ben defalarca buraya geldim, sen benden bir şey kabul etmiyorsun. Ben sana bir yardım parası vereyim.” Seyda gülümsedi: “Ebubekir Ağa, sen biliyorsun, benim dünya malına ihtiyacım yok.” Babam gülerken: “Sen benden almıyorsun, o zaman sen bana ver” dedi. Seyda o zaman divanın arkasına elini uzattı, bir torba çıkardı. O sarı 25 kuruşlardan varmış içinde. “Ebubekir Ağa bunu alın, saklamakta bir fayda yoktur, yiyecek alın, yiyin” dedi. Kesesiyle beraber verdi. O parayı babam, Seyda’nın teberrüküdür diye adamlarına birer ikişer olarak dağıttı. Birazını saklamak aklımıza gelmedi. Şimdi elimizde hiç yok o paradan...

Seyda, babama: “Eğer Van’da bir müşkülâtın olursa, Molla Hamid’e danış” demiş. Babam öyle demişti. Benim olmadığım başka bir ziyaretinde söylemiş bunu.

SEYDA, BABAMLA BENİ İKİNCİ KERE YANINA ÇAĞIRDI

Seyda’dan izin aldık, otele gittik. Ertesi günü saat 9-10 gibi, baktık yine o talebesini göndermiş. Dedi: “Ebubekir Ağa, Üstad beni gönderdi; ‘Eğer Ebubekir Ağa gitmemişse ya o, ya oğlu gelsinler, ben onları çok özlemişim, bir daha onlarla görüşeyim’ diyor.” Biz gittik, ikinci kere Seyda ile yarım saat kadar daha konuştuk. Ben elini

tuttuğum zaman: “Seyda, sizin hayırlı dualarınızı bekliyorum” dedim. “Evladım, yalnız seni değil, sizin bütün sülalenize duacıyım” dedi. İkinci görüşmemizden sadece bunu hatırlıyorum.

SİVAS KAMPI GİBİ MUAMELELERDEN DOLAYI BUGÜNKÜ PPK ÇIKTI ORTAYA

Seyda vefat etti, iki ay sonra 27 Mayıs 1960 ihtilali oldu. İhtilaldan sonra buradan (şarktan) 400 kişiyi Sivas Kampına götürdüler. Onların içinde babam da vardı.

Doğu'dan, Güneydoğu'dan 400 kişi gitmişti Sivas kampına. Van'dan gidenler: Babam Ebubekir Ertaş, amcam Kadir Ertaş, aşiretten Abdülkerim Ertaş, Başkale'den Mahmut Ertuş, Cafer Yavuzer. Ayrıca Kinyas Kartal ve kardeşleri Abdülbaki Kartal ile Hamid Kartal, üç kardeş. Daha da var... Sivas kampında, bunlardan 55 kişiyi seçtiler ayrıca sürgüne gönderdiler. Sürgünlerin içinde babam da vardı. Babamla, Abdülbaki Kartal Aydın'a sürgün gitti. Altı ay sonra bunları Bursa Cezaevine koydular. 40 gün sonra Bursa'dan tahliye ettiler.

Ben o zaman iki kere Sivas'a babamları ziyarete gitmiştim. Biz soruyorduk; “Ebubekir Ağa'dan ne istiyorsunuz?” Bize: “Zamanla Kars'ta müstakil Kürdistan Devleti kuracaksınız” diye cevap verdiler. Hiç böyle bir şey bilmiyorduk, hiçbir zaman duymamışız hâlbuki.

İşte o gün yapılan yanlış muamelelerden dolayı bugün ortaya yanlış zehirli meyveler çıkıyor. PPK çıktı ortaya. Ben o zaman evliydim, çocuğum vardı. Babamı cezaevine götürecekleri zaman duyduk biz Kürt-Türk meselelerini. Yalnız babamlara işkence edildiğini duymadım. Bize böyle bir şey anlatmadı.

Sivas Kampı:

Sivas Kabakyazı'daki bu kamp: 27 Mayıs 1960 ihtilalından dört gün sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan tutuklanarak buraya getirilen 485 kişiden meydana gelmiştir. Bu topluluğun içinde bölgenin tanınmış ağa ve şeyh sıfatı taşıyanları ile tanınmış nurluları da yer alıyordu.

Sivas Kampı'na gönderilen Nur talebeleri arasında Diyarbakır'dan Mehmet Kayalar; Erzurum'dan Mehmet Kırkinci, Mehmet Serçil, Kamil Sirkeci, Yavuz Telli, Hilmi Ardos; Kahramanmaraş'tan Mustafa Ramazanoğlu; Malatya'dan Tarık Aktekin, Sait Çekmegil gibi hizmetin önde gelen isimleri ile Van'dan Ebubekir Ertaş gibi çok sayıda gönül dostları da vardı.

Dokuz aylık kamp hayatından sonra 485 kişiden 55'i memleketin batı bölgelerine sürgüne gönderilmiştir. Sonradan bu harekâtın vahim bir hata olduğu umumiyetle kabul görmüştür. Bu kampta İstiklal Savaşı'na katkılarından dolayı madalya verilen ailelerin ferdleri bile vardı.

Aralık 1960'ta kamptaki 485 kişiden 55'i Antalya, İzmir, Burdur, Muğla, Afyon, Isparta, Manisa, Çorum ve Denizli'ye mecburi iskâna gönderildiler. Bazılarının mahkemeleri sekiz ayrı şehirde görüldü. İddianamelerde harekâtın gerekçesi olarak: “Sosyal birtakım reformları yapabilmek... Ortaçağın Türkiye'de yaşayan düzenini yıkmak... Ağalık ve şeyhlik gibi müesseseleri yok etmek... Vatandaşın sömürülmesine engel olmak...” gibi sebepler yer alıyordu.

Sivas Kampı ile aklınca her şeyi hallettiğini zanneden ihtilalin İçişleri Bakanı Muharrem İhsan Kızıloğlu, PPK'ya nasıl zemin hazırladığını ve safsata dediği Nurculuğun nasıl şahlanıp da milyonların ıslahına çalıştığını göremiyor.